

Ala xa masenyi singe
Annabi Pɔlu naxan sɛbɛ
Korinti danxaniyatɔɛ pama
ma
Masenyi nde yi Kitaabui xa
fe ra

Yi Kitaabui findixi Annabi Pɔlu xa bataaxe singe nan na danxaniyatɔɛ pama bɛ, naxan nu na Korinti taa kui Gireki bɔxi ma. A nu bara kawandi ti naa a xa biyaasi firin nde kui. Mixi gbegbe naxa danxaniya Isa ma, kɔnɔ e jɛrɛ ki mu nu gexi fande. Ndee mu nu lanxi e bore ma, ndee nu fe jaaxie rabama ginɛe ra, ndee nu wama e yetɛ igbofe boore danxaniyatɔɛe ya ma. Na birin findixi yaagi nan na diinelae tagi.

Kɔnɔ Annabi Pɔlu bara a kolon a adamadi birin nɔma suxude Sentanɛ xa gantanyi ra. Na nan a toxi a mu tondi Korintikae mafurukude alako e xa danxaniya xa sabati Ala xa kira xɔn. A bara bataaxe sɛbɛ e ma, naxan findixi marasi fanyi ra e bɛ. Ala Xaxili Seniyenxi nu bara na masenyi so a yi ra.

Na na a ra, Annabi Pɔlu xa masenyi findixi Kitaabui yati yati nan na danxaniyatɔɛ birin bɛ. Won nɔma lonni gbegbe sɔtode na sebeli saabui ra, naxan nɔma won malide Ala xa kira kolonde a fiixe ra. Ala xa won mali alako won xa so na xaranyi kui, a fa findi won ma jɛrɛ ki ra. Amina.

Ala xa masenyi singe

Annabi Pɔlu naxan seɓe Korinti danxaniyatɔe pama ma

Danxaniyatɔe xa lanyi

¹ N tan Pɔlu, Ala naxan janigexi a xa findi a xa Mixi Sugandixi Isa xa xɛera ra, a nun Sositene, muxu yi bataaxe seɓexi wo tan nan ma,

² Ala xa danxaniyatɔe pama, naxan na Korinti. Ala xa Mixi Sugandixi Isa bara wo xili wo xa findi Ala gbe ra, wo xa findi seniyeɗɔe ra. Muxu bara yi seɓe wo ma, a nun mixi birin ma naxee e xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, naxan findixi e tan nun won tan Marigi ra.

³ Won Baba Ala nun a xa Mixi Sugandixi Isa, naxan findixi won Marigi ra, e xa hinne nun boɗesa fi wo ma.

⁴ N Ala tantuma temui birin wo xa fe ra, a to hinne wo ra a xa Mixi Sugandixi Isa saabui ra.

⁵ A bara wo xa fe birin nakamali masenyi nun fahaamui kamalixi ra.

⁶ Ala xa Mixi Sugandixi xa nɗɗi to sabatixi wo ya ma,

⁷ wo bara Ala xa ki birin sɔto, wo hayi mu na fe gbete ma sɔnɔn, beemanu won Marigi Isa fa waxati wo naxan mamɛfe.

⁸ A senbe fima ne wo ma han dunija ranɗoni, alako yunubi yo naxa lu wo ma Ala xa Mixi Sugandixi won Marigi Isa fa temui.

⁹ Ala na a xui xanbi ra, a tan naxan wo xilixi alako lanyi xa lu wo nun a xa Di tagi, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi.

10 N ngaxakerenyie, n bara wo rasi won Marigi Isa xili ra, Ala xa Mixi Sugandixi, lanyi xa lu wo tagi. Wo naxa μεε wo bore ra, wo xa lan xaxili nun panige keren ma.

11 N ngaxakerenyie, Xolowe xa mixie bara a fala n βε, a lantareya na wo tagi.

12 N bara a με a nde a falama, «N tan biraxi Polu nan φοχο ra,» nde fan a falama, «N tan biraxi Apolosi nan φοχο ra,» nde a falama, «N tan biraxi Kefasi nan φοχο ra,» a nde fan a falama, «N tan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi nan φοχο ra.»

13 Ala xa Mixi Sugandixi keren xa mu a ra? Polu nan banban wuri magalanbuxi ma wo βε? Wo wo xunxaxi ye xοοra Polu xili nan na?

14 N bara Ala tantu n mu mixi yo xunxaxi ye xοοra wo ya ma, bafe Kirisipu nun Gayu ra.

15 Na kui, mixi yo mu nομα a falade a xunxa ye xοοra n xili nan na.

16 N bara Sitefana xa denbaya fan xunxa ye xοοra, κονο na δονχοε, n mu laxi a ra xa n bara mixi gbete xunxa ye xοοra fa.

17 Ala xa Mixi Sugandixi mu n χεε mixi xunxade ye xοοra. A n χεεxi νε n xa a xa xibaaru fanyi kawandi ti. Na mu rabama adamadi xa lonni ra de, xa na mu a ra Ala xa Mixi Sugandixi xa wuri magalanbuxi tide yelebuma νε.

18 Isa faxafe wuri magalanbuxi ma, na masenyi findixi xaxilitarepa nan na mixi λοεxie βε, κονο a findixi Ala xa senβε nan na muxu tan kisi mixie βε.

19 A σεβexi Kitaabui kui, «N lonnilae xa lonni xun nakanama νε, n xaxilimae xaxili findi fuyan na.»

²⁰ Lɔnnila go? Sɛriyɛ karamɔxo go? To xaxilima go? Ala bara yi dunija xa lɔnni mafindi xaxilitareja ra.

²¹ Dunija mixie to mu nɔ Ala xa lɔnni kolonde e yetɛ xa lɔnni saabui ra, Ala naxa tin danx-aniyatɔɛɛ rakiside a xa kawandi saabui ra, dunija mixie naxan maɔoxunma xaxilitareja ra.

²² Yuwifie wama tɔnxumae tofe, Girekikae na lɔnni fenfe,

²³ kɔnɔ muxu tan Ala xa Mixi Sugandixi xa faxɛ nan kawandima. Yuwifie birama nɛ barima e mu lama na ra, si gbɛtɛɛ fan ɲɔxo a ma a daxuja na a ra.

²⁴ Kɔnɔ Ala naxee xilixi Yuwifie nun si gbɛtɛɛ ya ma, e lama nɛ a ra a Ala xa Mixi Sugandixi Ala senbɛ nun Ala xa lɔnni nan masenma nɛ.

²⁵ Adamadie e maɔoxunxi a Ala xa lɔnni findixi xaxilitareja nan na, kɔnɔ a nɔndi ki ma a dangi adamadie xa lɔnni ra. E maɔoxunxi a Ala senbɛ mu gbo, kɔnɔ a senbɛ dangi e gbe ra pon!

²⁶ N ngaxakerenyie, wo xa a mato Ala mixi mɔɔli mundun xilixi wo ya ma. Lɔnnila gbegebe mu na, adamadi ki ma. Senbɛmae fan mu gbo. Bannamixie fan mu wuya.

²⁷ Kɔnɔ Ala bara dunija lɔnnilae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, e naxee findixi lɔnnitaree ra. Ala bara dunija senbɛmae rayaagi. A na raba mixie nan saabui ra, naxee luxi e bɛ alɔ senbetaree.

²⁸ Ala bara mixi sugandi, naxan tide mu gbo dunija mixie bɛ, naxee mu xili xungbe soto, naxee mu kolonxi sese ra, alako na xa findi yaagi ra booree bɛ.

²⁹ Na kui, mixi yo mu noma a yete matoxode Ala ya i.

³⁰ Ala nan a niyaxi wo xa lu a xa Mixi Sugandixi Isa i. Ala bara Isa findi won ma lonni, won ma tinxinyi, won ma marasenyenyi, nun won xunsare ra.

³¹ Na nan na ki, won xa a raba alo a sebexi Kitaabui kui ki naxe, «Xa mixi wama a yete matoxofe fe nde ma, a xa a yete matoxo a Marigi xa fe nan na.»

2

Ala xa lonni

¹ N ngaxakerenyie, n to fa wo yire, n mu Ala xa seederoxoya masenxi wo be woyenyi xungbee xa ra, xa na mu a ra adamadi xa lonni ra.

² N nu bara nate tongo n xa Ala xa Mixi Sugandixi Isa xa fe nun a xa faxe xa fe gbansan nan masen wo be.

³ N naxa ti wo ya i senbetareya ra. Na temui n nu na serenfe gaaxui ra.

⁴ N ma masenyi nun n ma kawandi mu nu fatanxi adamadi xa lonni ra. N mu kawandi tixi woyenyi xungbee ra. N na ti Ala Xaxili senbe nan na,

⁵ alako wo naxa danxaniya adamadi xa lonni saabui ra, wo xa danxaniya Ala senbe nan saabui ra.

⁶ Muxu lonni masenma mixi kamalixie be, kono lonni naxan mu fatanxi to mixie nun to mangee ra. E tan xa fe xun fama ne rakanade.

⁷ Muxu Ala xa lonni nan masenma, Ala lonni naxan noxunxi kabi duniya fole, naxan findima won be nore ra.

⁸ To mangɛɛ mu nu fahaamui soto na xa fe ma, xa na mu a ra e mu Marigi Nɔɛ Kanyi mabanbanma wuri magalanbuxi ma nu.

⁹ Na fe luxi alɔ Kitaabui a masenxi ki naxɛ, «Ala naxan yailanxi a xanuntenyie bɛ, adama ya mu a toma, adama tuli mu a mɛma, adama xaxili mu a kolonma.»

¹⁰ Ala bara na masen won bɛ a yetɛ Xaxili saabui ra. Ala Xaxili fe birin kolon, hali Ala yati xa fe tilinxie. A nee birin kolon.

¹¹ Nde adama xa fe kolon, xa a yetɛ xaxili mu a ra? Ala xa fe fan, mixi yo mu a kolon. Ala Xaxili gbansan nan na fe mɔoli kolon.

¹² Won mu nɔma Ala xa hinne fahaamude adamadi xaxili saabui ra. Ala, a Xaxili naxan fixi won ma, na nan nɔma na masende won bɛ.

¹³ Won mu na fe masenma adamadi xa lonni ra, won na masenma Ala Xaxili nan ma lonni ra. Ala xa fe nan masenma Ala Xaxili saabui ra.

¹⁴ Kɔnɔ adama naxan mu Ala Xaxili soto, a mu nɔma Ala Xaxili xa fe fahaamude. Na luma nɛ a bɛ alɔ daxupa, barima a mu nɔma sode a kui Ala Xaxili xanbi.

¹⁵ Adama naxan Ala Xaxili sotoxi, na kanyi nan nɔma fe birin fahaamude. A booree mu nɔma a makiitide na fee kui.

¹⁶ Na nan a toxi a seɓɛxi Kitaabui kui, «Nde Marigi Xaxili kolon, a xa marasi nde fi a ma?» Kɔnɔ Ala xa Mixi Sugandixi Xaxili na won tan boɓɛ i.

3

Ala xa walikɛɛ

¹ N mu nu noma woyende wo be alo n nu wama a xon ma ki naxe, barima wo mu luxi alo Ala Xaxili kanyie. Wo luxi ne alo dunija mixie, naxee xa danxaniya mu gexi kamalide sinden.

² N nu bara wo xaran fe singee ra, alo dingee xijee fima a xa diyore ma ki naxe. N mu wo xaran fe xoroxoe ra, barima wo mu nu noma na fahaamude. Dingee fan mu sube fima diyore ma. Han ya wo mu noma xaranyi xoroxoe kolonde, barima wo na birafe dunija fee nan foxo ra.

³ Tonne nun lantareya to gbo wo ya ma, na mu a masenma xe a dunija mixie nan wo ra, naxee na birafe adamadi waxonfe foxo ra?

⁴ Mixi nde to a falama wo ya ma, «N biraxi Polu nan foxo ra,» mixi gbete fan a fala, «N tan biraxi Apolosi nan foxo ra,» na mu a masenma xe a wo luxi ne alo dunija mixie?

⁵ Nde na Apolosi ra? Nde na Polu ra? Muxu findixi Ala xa walikee nan tun na Ala naxee xeexi alako wo xa danxaniya. Ala wali naxan soxi muxu yi ra, muxu bara na raba.

⁶ N tan bara sansi xori si, Apolosi bara ye sa a ma, kono Ala nan a niya a xa bula, a xa mo.

⁷ Mixi naxan sansi xori sima, a nun mixi naxan ye sama a ma, e tide mu gbo. Ala nan tide gbo, barima a tan nan a niya sansi xa mo.

⁸ Naxan sansi xori sima, nun naxan ye sama a ma, e birin lan, e birin fama ne e xa wali sare sode.

⁹ Muxu tan findixi Ala xa walikee nan na. Wo tan luxi ne alo Ala xa xe, xa na mu a ra a xa banxi.

¹⁰ Ala bara a janige a xa hinne kui, n xa wali suxu a be. Na misaalixi banxi ti wali nan na. N

bara lu alo banxiti. N tan nan banxi koorinma, boore biriki doxo. Kono kankan xa meeni a wali ki ma.

¹¹ Mixi yo mu noma fe gbete findide na banxi bunyi ra, bafe Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra.

¹² Mixi naxee banxi tima na bunyi fari xema ra, xa na mu a ra gbeti, xa na mu a ra gema tofanyi, xa na mu a ra wuri, xa na mu a ra sexe fanyi, xa na mu a ra sexe fori ra. Kankan xa wali matoma ne.

¹³ Kiiti loxo na wali birin makenema ne. Na kiiti luma ne alo te naxan fama kankan xa wali makenende.

¹⁴ Xa banxiti xa wali sa na te imini, a fama ne wali sare sode.

¹⁵ Kono xa a sa li a xa wali naxa gan na te ra, a toroma ne. A fama ne kaside alo mixi naxan natangaxi te ma.

¹⁶ Wo mu a kolon wo findixi Ala xa horomobanxi nan na? Ala Xaxili sabatixi wo boje i.

¹⁷ Xa mixi nde Ala xa horomobanxi kana, Ala na kanyi fan kanama ne, barima a xa horomobanxi seniyen. Wo tan nan findixi na horomobanxi ra.

¹⁸ Wo naxa wo yete madaxu. Xa mixi nde a yete findixi lonnila ra dunija ki ma, a xa a yete magoro alako a xa lonni yati kolon.

¹⁹ Yi dunija mixie xa lonni findixi daxupa nan na Ala be. A sebexi Kitaabui kui, «Ala gantanyi tema ne lonnilae be e yete xa lonni nan na.»

²⁰ A man sebexi, «Marigi a kolon dunija mixie xa lonni findixi fe fufafu nan na.»

²¹ Wo naxa wo xaxili ti mixi yo ra, barima e findixi wo malima nan na.

²² Pɔlu yo, Apolosi yo, Kefasi yo, e birin findixi wo malima nan na. Fe naxan birin na dunija, fe naxan birin na wo xa duniɛigiri kui, fe naxan birin na na, a nun fe naxan birin sa fama, hali faxe, na birin na na wo tan nan malife ra.

²³ Wo tan na Ala xa Mixi Sugandixi nan be, Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala nan be.

4

Ala xa kiiti

¹ Na na a ra, wo xa a kolon muxu tan findixi Ala xa Mixi Sugandixi xa walikee nan na, Ala xa gundoe taxuxi naxee ra.

² Xa fe nde taxuxi mixi ra, a lanma a xa na rawali a rawali ki ma.

³ Xa wo wama n makiitife, xa na mu a ra kiitisa gbete wama n makiitife, fefe mu a ra. N mu n yete yati makiitima.

⁴ N tan be, n mu fe jaaxi yo rabaxi, kɔnɔ n yete makiitife tan mu findixi tinxinyi ra n be. N Marigi nan findixi n ma kiitisa ra.

⁵ Na kui, wo naxa kiiti yo sa beenun Marigi xa kiiti waxati. A tan nan fe makenenma naxan nɔxunxi dimi kui. A tan nan janige makenenma naxan na mixi boɲe ma. Na waxati, Ala mixie matɔxɔma e xa wali bere nan na.

⁶ N ngaxakerenyie, n bara misaali nde masen wo be n tan nun Apolosi xa fe ra, alako wo xa yi sebeli fahaamu, «Wo naxa yaamari sebeɣi matandi.» Na kui, wo naxa wo yete igbo lufe ra mixi nde xanbi ra.

⁷ Nde i findixi fisamante ra? Munse na i yi ra, i mu naxan sɔtɔxi Ala saabui ra? Xa wo na sɔtɔxi

Ala nan saabui ra, munfe ra wo wo yete igboma alo a fatanxi wo tan nan na?

⁸ A luxi alo wo bara wo waxonfe birin soto muxu xanbi, wo bara banna, wo bara findi mangee ra. Xa a sa na na ki ne, na birin xa sooneya wo be, alako muxu fan xa lu wo seeti ma mangeya kui.

⁹ A luxi n be alo Ala bara a ragiri muxu tan xerae ma, muxu xa findi xanbiratie ra, alo mixie e naxee faxama dunija birin ya tode ra, malekee nun adamadie ya xori.

¹⁰ A luxi alo muxu bara daxu Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, konoo wo tan bara findi xaxilimae ra a xa fe ra. Muxu senbe bara non, konoo wo tan gbe xun bara masa. Muxu bara mayele soto, konoo wo tan bara binye soto.

¹¹ Han ya muxu toroma kaame nun ye xoli ma. Dugi mu na muxu yi ra. Mixie muxu bonboma, e bara muxu findi mixi rabejinxie ra.

¹² Muxu baloxi muxu yete xa wali nan na. Mixie na muxu konbi, muxu dubama ne e be. Mixie na muxu jaxankata, muxu dipema ne e ma.

¹³ Mixie na muxu xili kana, muxu woyen fanyi falama ne e be. Han ya muxu tide mu na dunija mixie be, muxu bara lu e be alo mixi fufafu.

¹⁴ N mu wama wo ifufe ne, konoo n wama wo rasife ne alo n ma di maxanuxie.

¹⁵ Wo noma karamoxo gbegbe sotide Ala xa Mixi Sugandixi xa fe ra, konoo n keren peti nan findixi wo baba ra, naxan bara Inyila Isa masen wo be, wo xa danxaniya Ala xa Mixi Sugandixi ma.

¹⁶ N ma marasi nan ya wo be: Wo xa bira n ma misaali nan fɔxɔ ra.

¹⁷ Na na a ra, n bara Timote xεε wo yire, alako a xa wo ratu n naɲere ki ma Isa xa fe kui, n danxaniyatɔε ɲamae birin xaranma naxan na yire birin. N ma di maxanuxi Timote danxaniyaxi Marigi keren nan ma.

¹⁸ Ndee bara e yete igbo wo ya ma. E ɲɔxɔ a ma n mu sigama wo yire,

¹⁹ kɔnɔ, xa Ala tin, a gbe mu luxi n xa wo xɔnyi li. Na temui n fama a kolonde xa na yete igboe xa wɔyenyi fama findide nɔndi ra.

²⁰ Ala xa mangeya mu findixi wɔyenyi gbansan xa ra, a findixi senbe yati nan na.

²¹ Wo wama munse xɔn? N xa siga wo xɔnyi luxusinyi ra, ka n xa siga xanunteya nun diɲe ra?

5

Yunubi ɲaaxi bafe

¹ N bara a me a fe ɲaaxi mɔoli nde na wo ya ma, naxan mu toma hali kaafirie ya ma. A xeme nde luma a baba xa gine kolon na gine ra.

² A nu lan ne yi fe xa wo bɔɲe tɔɔɔ, wo fa na kanyi ramini wo tagi, kɔnɔ wo na wo yete igbofe tun.

³ Hali n tan mu na wo yire, n xaxili tan na wo tagi. N ɲan bara na kanyi makiiti

⁴ Marigi Isa xili nun a senbe ra. N na wo xanbi ra.

⁵ Yi mixi mɔoli xa so Sentane yi ra, na fe ɲaaxi xun xa rakana yakɔsi, alako na kanyi nii xa kisi Marigi xa lɔxɔε.

⁶ Yete igbofe mu fan. Wo mu a kolon lebini siyadi farin gbegbe ratema ne?

⁷ Wo lebini fori ba wo ya ma, alako wo xa lu alo farin neene lebini mu saxi naxe i. A nondi ki ma wo na na ki ne. Ala xa Mixi Sugandixi bara findi won ma serexe ra, naxan misaalixi yexee ra naxan kon naxabama Sayamaleke Dangi Sali.

⁸ Won xa na sali raba seniyenyi kui. Won xa fe kobi nun fe jaaxi ba won ya ma, alo lebini fori bama won ma banxie kui ki naxe na sali. Nondi nun boje fixe xa lu won yi ra. Na kui won misaalima taami lebinitare nan na.

⁹ N bara a sebe wo ma bataaxe kui, wo nun yenelae naxa lu defanbooreya kui.

¹⁰ Konon n mu wama a falafe xe wo be a wo nun yenela birin naxee na dunija, a nun milantee, mujetie, nun kuye batuie, wo nun nee naxa de masara. Xa a sa na na ki ne, a lima na fan fo wo keli dunija ma de!

¹¹ N waxi a sebefe ne wo ma, defanja naxa lu wo nun mixi tagi, naxan a yete findima wo boore danxaniyatoe ra, konon a fa findi yenela ra, xa na mu a ra milante, kuye batui, konbiti, siisila, xa na mu a ra mujeti. Wo nun na mixi mooli, wo naxa wo dege yati yire keren.

¹² N tan mu noma mixie makiitide naxee mu na danxaniyatoe jama ya ma, konon a lanma won xa won boore danxaniyatoe nan makiiti.

¹³ Naxee mu na danxaniyatoe jama ya ma, Ala nan nee makiitima, konon a lanma wo tan xa «mixi jaaxi keru wo tagi.»

Danxaniyatɔɛ xa kiiti

¹ Fe nde na mini wo tan danxaniyatɔɛɛ tagi, wo nɔma sigade di na kalamui sade kaafirie xa kiiti banxi kui? Wo mu sigama seniyentɔɛɛ xa yire?

² Wo mu a kolon seniyentɔɛɛ nan fama dunija birin makiitide? Xa wo tan nan dunija makiitima, wo fa taganxi yi kiiti xunxurie sade di?

³ Wo mu a kolon a won fama nɛ malekɛɛ yati makiitide? Na kui, won fa taganxi yi dunija fee makiitide munfe ra?

⁴ Xa yi dunija fe nde bara mini wo tagi gere ra, hali wo mixi xuri nde tongo danxaniyatɔɛɛ pama ya ma, na nɔma nɛ na kiiti sade wo bɛ.

⁵ Wo mu yaagima na ra? Lɔnnila yo mu na wo ya ma naxan nɔma kiiti sade danxaniyatɔɛɛ tagi?

⁶ Kɔnɔ danxaniyatɔɛɛ e boore kalamuma kaafiri xa kiiti banxi kui.

⁷ Gere to na wo tagi, na bara a masen a wo xun bara rakana. Munfe ra wo mu dijɛma wo bore haake ma, hali na findixi kasare nan na wo bɛ?

⁸ Kɔnɔ wo tan harige bama wo boore danxaniyatɔɛɛ yi ra tinxintareya ra.

⁹ Wo mu a kolon a mixi paaxi mu ariyanna sɔtɔma kɛ ra? Wo naxa wo yete madaxu. Langoe gine yo, kuye batui yo, yenɛla yo, langoe xɛmɛ yo, xɛmɛ naxan nun xɛmɛ kafuma,

¹⁰ muɲɛti, milante, siisila, konbiti, nun mixi madaxui, e sese mu ariyanna sɔtɔma kɛ ra.

¹¹ Ndee na wo ya ma naxee nu na na fe mɔoli kui, kɔnɔ wo bara rafixɛ, wo bara raseniyeɛ, wo bara matinxin, won Marigi Isa, Ala xa Mixi Sugandixi xili ra, a nun Ala Xaxili saabui ra.

¹² Fe birin nadaxaxi n be, kono a birin xa mu fan n be. Fe birin nadaxaxi n be, kono n mu tinma na fe mooli nde xa no n na.

¹³ Ala nan donse daaxi adama xa baloe ra, a adama daaxi ne a xa na donse don, kono Ala na birin jonma ne. Ala mu adama fate daaxi a xa yene raba. A adama daaxi a Marigi nan be. Marigi man menima ne adama fate ma.

¹⁴ Ala naxan won Marigi rakelixi faxe ma, a fama ne won tan fan nakelide faxe ma a senbe ra.

¹⁵ Wo mu a kolon wo fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi nan ma, alɔ wo fate salonyie fatuxi e bore ra ki naxe? Xa mixi fatuxi Ala xa Mixi Sugandixi ma, a mu lan na kanyi nun langoe xa kafu.

¹⁶ Astofulahi! Wo mu a kolon mixi naxan nun langoe kafuma, a tan nun na langoe findima fate keren nan na? A sebexi Kitaabui kui, «Xeme nun gine findima fate keren nan na.»

¹⁷ Kono mixi naxan bara fatu Marigi ma, e xaxili findima keren nan na.

¹⁸ Wo wo gi langoɛna ma. Yunubi gbete mu findixi haake ra mixi fate ma, kono langoɛna tan haake sotoma mixi fate nan na.

¹⁹ Wo mu a kolon wo fate findixi Ala Xaxili Seniyenxi xa hɔromɔbanxi nan na? Ala bara a Xaxili raso wo boɛe i. Wo mu findixi wo yete gbe xa ra sonon.

²⁰ Ala nan wo xunsaraxi xunsare xɔrɔxɔe ra. Na nan a toxi wo xa Ala matɔxɔ wo fate nun wo xaxili ra, naxee findixi Ala gbe ra.

7

Futi seriye

¹ N wama wo xa sebeli yaabife. A fan xeme be a lufe a mu gine doxo,

² konɔ yene to bara gbo, a lanma xeme tan, kankan xa a gbe gine soto. Gine fan, kankan xa a gbe mɔri soto.

³ Xeme lanma a xa gine waxonfe raba futi ki ma. Gine fan lanma a xa a xa mɔri waxonfe raba futi ki ma.

⁴ Gine fate luma a xa mɔri xa yaamari nan bun ma, xeme fan fate luma a xa gine xa yaamari nan bun ma.

⁵ Wo naxa tondi wo bore be, fo wo firin nalan a ma wo xa Ala maxandi temui naxe waxatidi nde bun ma. Na dangi xanbi, wo man xa lu yire keren, xa na mu a ra, xa wo mu fata wo yete suxude, Sentane fama ne wo ratantande.

⁶ N xa marasi nde fi wo ma, konɔ yaamari mu a ra.

⁷ A xoli n ma mixi birin xa lu alo n tan, konɔ Ala mu mixi birin kima keɲa keren. A a ragirixi nde xa no fe nde rabade, boore fan xa no fe gbete rabade.

⁸ N xa a fala xeme be, naxee mu nu gine doxo sinden, xa na mu a ra gine naxee mu na xeme taa sinden, xa na mu a ra kaɲe ginee, xa na mu a ra xeme naxan xa gine laaxirayaxi, e fan xa bira n ma misaali foxo ra.

⁹ Konɔ xa wo mu noma wo yete suxude, wo xa futi xiri. Futi xirife fisa fate waxonfe be.

¹⁰ N bara xeme nun a xa gine yamari, gine naxa mee a xa mɔri ra. Na yaamari mu fatanxi n tan na, a fatanxi Marigi nan na.

¹¹ Xa a sa li gine naxa mee a xa mɔri ra, a xa lu xemetareɲa kui, xa na mu a ra a xa gbilen a xa

mōri xon ma. Xeme fan naxa mee a xa gine ra.

¹² Wo tan naxee luxi, n bara wo fan nasi, Marigi xa yaamari mu a ra. Xa a sa li danxaniyatōe bara gine danxaniyatare dōxo, na gine fa tin lude a yi ra, na xeme naxa mee a ra.

¹³ Xa na mu a ra, xa a sa li gine bara dōxo xeme danxaniyatare xon, na xeme fa tin na gine ra, na gine naxa mee a xa mōri ra.

¹⁴ N a falama fe naxan ma, na gine xa mōri danxaniyatare noma seniyende a xa gine danxaniyatōe saabui ra, xa na mu a ra na gine danxaniyatare noma seniyende a xa mōri danxaniyatōe saabui ra. Xa danxaniyatōe meema a xa denbaya ra, a xa die mu seniyenma nu, kōno xa a lu a xa denbaya xun ma, e seniyenma ne.

¹⁵ Xa danxaniyatare bara mee a xa gine ra, xa na mu a ra a xa mōri ra, a xa siga. Xeme danxaniyatōe, xa na mu a ra gine danxaniyatōe, a mu xirixi mixi danxaniyatare ma. Ala wama ne won xa lu bōnesa kui.

¹⁶ Gine, i a kolon xa i noma a niyade i xa mōri xa kisi? Xeme, i a kolon xa i noma a niyade i xa gine xa kisi?

¹⁷ Kankan xa jere kira xon ma Marigi a tixi naxan xon. Kankan xa wali raba Marigi be a naxan soxi a yi ra. N na yaamari nan masenma danxaniyatōe nama birin be.

¹⁸ Xa Ala bara mixi sunnaxi xili danxaniya ma, na kanyi xa tin a xa sunne ra. Xa Ala bara sunnatore xili danxaniya ma, na kanyi xa lu a sunnatareya kui.

¹⁹ Sunnafe nun sunnatareya, fefe mu a ra. Ala xa yaamari rabatufe, na nan tide gbo.

²⁰ Kankan xa lu a keɓa, alo Ala a xilixi temui naxe.

²¹ Konyi nan nu na i ra, Ala i xilixi temui naxe? I naxa kontofili. Xa i noma xoreya sotode, na fan.

²² Hali i Marigi Ala i xilixi konyiya nan kui, lasiri nan i ra i Marigi Ala mabiri. Hali i Marigi Ala i xilixi lasiriya nan kui, konyi nan i ra Ala xa Mixi Sugandixi mabiri.

²³ Wo xunsaraxi sare xoroxoe nan na. Wo naxa findi adama xa konyie ra.

²⁴ N ngaxakerenyie, kankan xa lu a keɓa, alo Ala a xilixi temui naxe.

²⁵ Marigi mu n yamarixi ginemedie xa fe ra, konɔ n wama marasi nde fife wo ma, n tan, Ala kinikinixi naxan ma, a naxan matinxinxi.

²⁶ N tan be, a fisa xa ginemedi mu dɔxo xeme taa sinden, barima yi waxati a xoroxo.

²⁷ Xa gine kanyi nan i ra, i naxa a beɓin. Xa ginettare nan i ra, i naxa gine fen.

²⁸ Xa i gine fenma, na mu findima yunubi ra. Xa ginemedi dɔxo xeme taa, na fan mu findima yunubi ra. Konɔ mixi naxee na mooli rabama, e fama tɔrode yi dunijeigiri kui. N wama e ratangafe na tɔre nan ma.

²⁹ N ngaxakerenyie, n wama naxan masenfe wo be, waxati gbeɓbe mu luxi sonon. Keli yakosi ma, gine na naxan yi, a xa lu alo ginettare.

³⁰ Naxan na wafe, a xa lu alo a mu wafe. Naxan seewaxi, a xa lu alo a mu seewaxi. Naxan na se sarafe, a xa lu alo se mu a yi.

³¹ Naxan na dunija fe rawalife, a xa lu alo a tide mu na, barima yi dunija na jonfe ne yi ki.

³² A xoli n ma wo xa kontofili birin bepin. Naxan mu futi xirixi, a xa bira Ala xa fee nan foxo ra, alako Marigi xa jalexin a xa wali ra.

³³ Kono naxan futi xirixi, a tan nan birama dunija fee foxo ra, alako a xa gine xa jalexin a xa wali ra.

³⁴ Na temui a na fe firin nan kui na ki. Gine fan, naxan mu na xeme taa, a findi ginedimedi ra, a birama Marigi xa fee nan foxo ra, alako a fate nun a xaxili xa seniyen. Kono naxan doxoxi xeme taa, a tan nan birama dunija fee nan foxo ra, alako a xa mori xa jalexin a xa wali ra.

³⁵ N yi fe falama wo xa munafanyi nan xa fe ra. N mu a falama yanfanteya xa ma. A xoli n ma wo xa lu fe fanyi nan kui, wo xa gbaku Marigi ma, kontofili gbete yo naxa lu wo ma.

³⁶ Mixi naxan bara gine fen folo, a fa a kolon a mu noma a yete suxude, a a mapoxunxi ne a a lanma a xa na gine doxo, a lanma a xa na raba. A mu findixi yunubi ra. Ginefenyie xa futi xiri e nun a xa gine tagi.

³⁷ Kono ginefenyi naxan noma a yete suxude, naxan bara nate tongo a yete ra a naxa gine doxo, na kanyi bara fe fanyi raba.

³⁸ Na kui, naxan ginedimedi fenxi doxoma, na bara fe fanyi raba, kono naxan mu a doxoma, na bara fe fanyi raba dangife boore ra.

³⁹ Gine nun a xa mori luma a ra han a xa simaya danyi ne. Kono xa a xa mori faxa, a noma doxode xeme gbete xon ma. A noma doxode xeme xon a nu wa naxan yo xon, kono a xa findi Ala xa mixi nan na.

40 Κονο n tan βε, a xa σεεωε xun masama νε xa a sa lu kaape kui. N laxi a ra a Ala Xaxili na n bope i.

8

σερεξε donfe naxan baxi kuye be

¹ Won birin bara fahaamui soto σερεξε sube xa fe ma naxan baxi kuyee βε. Fahaamui noμα findide yete igbona ra, konο xanunteya nan mixie ralimaniyama.

² Mixi naxan noxo a ma a bara ge fahaamui sotode, nde luxi a xa fahaamui ra.

³ Κονο mixi naxan Ala xanuma, Ala bara na kanyi kolon.

⁴ N xa fe nde masen wo βε σερεξε sube donfe ma naxan baxi kuyee βε. Won a kolon kuye yo mu na dunija naxan findixi Ala ra. Ala keren peti nan na.

⁵ Dunija mixie fe gbegbe findima alae ra koore nun boxi ma. E e xilima «alae,» e e xilima «marigie.»

⁶ Κονο won tan βε Ala keren peti nan na, Baba Ala naxan se birin daaxi, won findixi naxan gbe ra. Marigi keren peti nan na, naxan findixi Ala xa Mixi Sugandixi Isa ra, se birin daaxi naxan saabui ra, won fan jengima naxan saabui ra.

⁷ Κονο mixi birin mu gexi fahaamui sotode na fe ma. Mixi naxee nu bara dari kuye fee ra, han yakosi e νε σερεξε sube donma, e tan βε a baxi kuye nan βε. E xaxili to mu gexi fee fahaamude sinden, e yunubi sotoma na sube donfe kui.

⁸ Donse mu mixi makorema Ala ra. Xa won bara a don, xa won bara a lu na, a birin keren.

⁹ Wo xa a mato a fanyi ra, alako wo xa xoreya naxa a niya fahaamutare xa yunubi soṭo.

¹⁰ Xa fahaamutare nde bara wo tan fahaamui kanyi to, wo dɔxɔxi teebili ra kuyee banxi kui, na nɔma a niyade fahaamutare fan xa kuye serexe sube don.

¹¹ Na kui, fahaamutare, Ala xa Mixi Sugandixi faxa naxan be, a fama lɔede i tan nan ma fahaamui saabui ra.

¹² Na kui, wo bara yunubi raba wo ngaxakerenyi fahaamutaree ra, wo man bara yunubi raba Ala xa Mixi Sugandixi ra.

¹³ Na nan a toxi, xa donse nde a niyama n ngaxakerenyi xa yunubi tongo, n tan bara dije na donse ma, alako n naxa n ngaxakerenyi rabira.

9

Kawanditi xa wali

¹ Lasiri xa mu na n na? Xɛɛra xa mu na n na? N mu won Marigi Isa toxi xe? Marigi mu n xɛɛxi wo yire xe, alako wo xa danxaniya?

² Temunde booree mu n kolon xɛɛra ra, kono wo tan n kolon, barima wo xa danxaniya findixi n ma xɛɛraya tɔnxuma nan na Marigi xa fe ra.

³ N ma xunmafale nan na ki mixie be naxee wama n makiitife.

⁴ A mu daxa muxu xa muxu dege, muxu xa muxu min?

⁵ A mu daxa muxu xa gine danxaniyaxi dɔxɔ, naxan luma muxu seeti ma muxu xa jere kui, alo xɛɛra booree a rabama ki naxe, a nun Marigi ngaxakerenyie nun Kefasi?

⁶ Ka n tan nun Baranabasi gbansan nan lan muxu xa wali muxu xa baloe xa fe ra?

⁷ Sɔɔri mundun a yete rabaloma? Bɔxi rawali mundun mu a xa sansi bogi donma? Xu-ruse demadonyi mundun mu a xa xuruse xije minma?

⁸ Adama xaxili gbansan nan na ki? Ala xa seriye fan mu na mooli masenma xe?

⁹ A sebexi Tawureta Munsa kui, «Ninge ne mengi luxutama, wo mu lan wo xa a de xiri.» Na kui, Ala wama meenife ningee nan gbansan ma,

¹⁰ ka a na fala won tan nan fan ma fe ra? Iyo, a na sebe won tan nan ma fe ra. Walike walima fe nde nan ma. Mixi maale boronma ne alako a xa baloe soto.

¹¹ Xa muxu bara wakili wo be alako wo xa Ala kolon, a mu lanma xe muxu xa se soto wo yi ra?

¹² Xa mixi gbete na mooli sotoma wo ra, a mu lanma xe muxu singe xa na soto? Kono muxu mu na findixi tekuru ra wo mabiri. Muxu bara dije na birin ma, alako Ala xa Mixi Sugandixi xa xibaaru fanyi kawandife naxa matoro.

¹³ Wo mu a kolon serexedube fan baloma serexe nan na naxee baxi Ala xa horomobanxi be? Serexedube naxee serexe sama serexebade, e xa baloe minima na serexe nan kui.

¹⁴ Na ki Marigi bara yaamari fi a Ala xa xibaaru fanyi kawanditie xa balo e xa kawandi ti kui.

¹⁵ N tan mu na findixi tekuru ra fefe ma. N man mu yi bataaxe sebexi xe alako wo xa n ki. Kawandi tife kobiri xanbi a bara findi jalexinyi ra n be. N mu tin mixi yo xa na jalexinyi ba n yi ra, hali na findi faxe nan na n be.

¹⁶ N mu noma n yete igbode n ma kawandi wali xa fe ra. Kawandi tife findixi Ala xa yaamari nan na n be. Naxankate na n be, xa n mu Ala xa xibaaru fanyi kawandi.

¹⁷ Xa n keren nan a janigexi nu, a lanma n xa sare soto. Kono xa a mu fatanxi n yete janige xa ra, n na xeraya nan nabafe tun, naxan taxuxi n na.

¹⁸ Na kui, n sare findima munse ra? N sare findima na jalexinyi nan na, naxan fatanxi Ala xa xibaaru fanyi kawandife ra sare xanbi n nu noma naxan maxorinde.

¹⁹ Hali lasiri nan n na, n nan n yete findima mixi birin xa konyi nan na alako n xa mixi gbegbe soto Ala be.

²⁰ N nan jerema Yuwifi ki nan ma Yuwifie ya ma alako n xa e soto Ala be. N nan jerema Munsa xa seriye ki nan ma, hali n mu na na yaamari bun ma, alako n xa mixie soto Ala be naxee na na seriye bun ma.

²¹ Xa n na mixie ya ma naxee mu na Munsa xa seriye bun ma, n fan luma e gbe ki ne, alako n xa na mixi mooli soto Ala be. N nan jerema na ki ne hali n tan to na Ala xa seriye bun ma. N na a xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma.

²² N bara jere fahaamutareja ki ma fahaamutaree ya ma, alako n xa e fan soto Ala be. N bara fe mooli birin naba, n bara jere mixi mooli birin gbe ki ma, alako n xa mixi ndee soto Ala be.

²³ N fe birin nabama alako Ala xa xibaaru fanyi xa kawandi, n fan xa lu na neme kui.

²⁴ Wo mu a kolon gi mixi naxee gbatama jama

ya xori, mixi keren gbansan nan geenima, a sare soto? Wo fan xa jere a fanyi ra wo xa dunijeigiri kui, alako wo xa sare soto Ala ra.

²⁵ Gi mixi naxee gbata rabama, e fe xoxoxe mooli birin nabama, alako e xa geenii, hali na sare mu bu. Won tan nan sare nde sotoma naxan buma abadan.

²⁶ Na nan a toxi n luma n jere ki mato ra a fanyi ra, n mu bonboma fe fufafu ra.

²⁷ N nan n yete suxuma ne senbe ra, alako n tan kawanditi fan naxa fa Ala xa masenyi matandi, n xa loe.

10

Isirayila xa misaali

¹ N ngaxakerenyie, n mu wama wo xa neme a ma won babae naxan nabaxi. E naxa jere nuxui bun ma, e naxa baa igiri.

² E nun Annabi Munsa, e birin naxa fe keren idangi nuxui kui a nun baa igiri kui.

³ E birin naxa donse don naxan fatanxi Ala ra.

⁴ E birin naxa minse min, Ala naxan namini fanye ma. Na fanye, Ala xa Mixi Sugandixi nan a ra, naxan nu biraxi e foxo ra.

⁵ Kono mixi gbegebe nu na e ya ma, naxee mu nu gexi rafande Ala ma, na nan a to e naxa faxa gbengberenyi ma.

⁶ E xa jere birin findixi misaali nan na won be, alako won naxa bira fe jaaxi foxo ra alo e a rabaxi ki naxe.

⁷ Wo naxa kuyee batu, alo ndee a raba ki naxe e tagi. A sebexi Kitaabui kui, «Nama naxa doko e degede, e naxa e min, e fa keli yene rabade.»

⁸ Won naxa bira γενε φοχο ra alo ndee a raba ki naxe e ya ma. Na kui, mixi wulu μοχορηεν mixi wulu saxan naxa στοτο λοχοε keren kui.

⁹ Won naxa Marigi mato alo ndee a mato ki naxe e ya ma, boximasee naxee faxes.

¹⁰ Wo naxa wo mawa, alo ndee e mawa ki naxe e ya ma, sayamaleke fa e faxes.

¹¹ Na fe μοολι e lixi ne, a xa findi misaali ra won tan mixie be naxee na waxati donxoε. A birin sebexi na nan ma.

¹² Na kui, naxan laxi a ra a tixi, a xa meeni a yete ma alako a naxa bira.

¹³ Maratantanyi yo mu wo lixi, adamadi mu no ma naxan na. Ala na a xui xanbi ra. A mu a luma maratantanyi yo xa wo li, naxan no ma wo ra. Maratantanyi na wo li, Ala fεere nde fima ne wo ma, alako wo xa no minide a kui, wo xa no a ra.

¹⁴ Na kui, n xanuntenyie, wo xa gbilen kuye batufe φοχο ra.

¹⁵ N na wo yenfe xaxilimae nan be, wo xa wo tuli mati n ma masenyi ra.

¹⁶ Won Ala tantuma minse naxan ma, na minse mu a masenma xe won nun Ala xa Mixi Sugandixi wuli na a ra? Won taami naxan itaxunma won bore ma, na taami mu a masenma xe won nun Ala xa Mixi Sugandixi fate na a ra?

¹⁷ Taami keren nan a ra. Won fan, hali won wuya, won bara boni won bore ra, won bara findi mixi keren na, barima won birin taami keren nan donma.

¹⁸ Wo Isirayilakae yati mato. Naxee serexe sube donma, e mu lama xe na wali ra naxan nabama serexebade?

19 N wama munse masenfe na kui? ΣΕΡΕΧΕ sube naxan fixi kuye ma a tide gbo? Xa na mu a ra na kuye tide gbo? Astofulahi.

20 N xa a fala wo βε, kuye batuie ΣΕΡΕΧΕ bama jinnεε nan βε, e mu a bama Ala xa βε. N tan mu tinma wo nun jinnεε xa lu fe keren.

21 Wo mu noma minse minde Marigi xili ra, wo man xa minse min jinnεε xili fan na. Wo mu noma taami donde Marigi xili ra, wo man xa taami don jinnεε xili ra.

22 Wo wama Marigi ραχονοφε νε, naxan mu wama a firin nde χον? Wo jοχο a ma won senβε dangi a gbe ra?

23 A birin daxa, κονο a birin mu fe fanyi raminima. A birin daxa, κονο a birin mu findima munafanyi ra.

24 Mixi naxa a yete kan xa munafanyi gbansan xa fen, a xa a boore xa munafanyi fan fen.

25 Wo noma sube mooli birin donde naxan matima makiiti. Hali wo mu gaaxu, na sese mu findixi yunubi ra,

26 barima «Alatala nan gbe na boxi nun a ise birin na.»

27 Xa danxaniyatara nde wo xili wo xa wo δεγε yire keren, xa wo wama sigafe, wo xa siga, wo xa donse mooli birin don a naxan fima wo ma. Na sese mu findima yunubi ra.

28 Κονο xa a sa li mixi nde fa a fala wo βε, «Yi donse baxi ΣΕΡΕΧΕ nan na,» wo naxa na don na kanyi xa fe ra, barima yunubi nan a ra a βε a xaxili ki ma.

29 Yunubi fe mu a ra i tan βε i xaxili ki ma, κονο a mu lanma i naxan nabama i xa yeteralu kui, i boore xa na μαjοχun i βε yunubi ra.

³⁰ A mu lanma mixi xa fe jaaxi maᵛoxun n ma donse xa fe ra, n Ala tantuma naxan ma fe ra.

³¹ Na nan na ki, wo naxan yo donma, wo naxan yo minma, wo naxan yo rabama, wo xa na birin naba alako Ala xa maᵛoxe soᵛo.

³² Wo naxa mixi yo ratantan, Gireki yo, Yuwifi yo, Ala xa danxaniyatᵛe yo.

³³ N fan jereᵛa na ki ne, alako n ma fe birin xa rafan mixi birin ma. N mu na n yete xa munafanyi xa fenfe. N na mixi gbeᵛbe xa munafanyi nan fenfe, alako e xa kisi.

11

Danxaniyatᵛe xa malanyi raba ki

¹ Wo xa bira n ma misaali foxᵛo ra, alᵛo n fan biraxi Ala xa Mixi Sugandixi xa misaali foxᵛo ra ki naxe.

² N bara wo maᵛoxᵛo barima wo ratuma n ma fe ma temui birin, wo man n ma yaamarie rabatuma.

³ A xᵛoli n ma wo xa a kolon xeme birin na Ala xa Mixi Sugandixi xa yaamari nan bun ma, gine birin na xeme xa yaamari nan bun ma, a nun Ala xa Mixi Sugandixi fan na Ala xa yaamari nan bun ma.

⁴ Xeme naxan birin salima, xa na mu a ra a woyenma Ala xili ra, a xunyi makotoxi, a bara a Marigi yeᵛbu.

⁵ Gine naxan birin salima, xa na mu a ra a woyenma Ala xili ra, a xunyi mu makotoxi, a bara a xa mange yeᵛbu. A luxi ne alᵛo a xunyi bara bi.

⁶ Gine naxan mu a xunyi makotoma, hali a xunyi bi. Gine xunyi bife to findixi yaagi ra, xa

na mu a ra a xunsexe maxabafe, a lanma ne a xa a xunyi makoto.

⁷ Xeme tan mu lanma a xa a xunyi makoto, barima a findixi Ala misaali nun a nore nan na, konɔ gine tan findixi xeme xa nore nan na.

⁸ Xeme xa mu minixi gine i. Gine nan minixi xeme i.

⁹ Xeme xa mu daaxi gine xa fe ra. Gine nan daaxi xeme xa fe ra.

¹⁰ Na nan a toxi gine lanma a xa a xunyi makoto malekee xa fe ra. A xunyi makotofe findixi tonxuma nan na a a na xeme xa yaamari nan bun ma.

¹¹ Konɔ Marigi xa fe kui, gine hayi na xeme ma, xeme fan hayi na gine ma.

¹² Gine minixi xeme i ki naxe, xeme fan barima gine nan saabui ra. Na birin kelixi Ala nan ma.

¹³ Wo xa na kiiti sa wo yete ra. A daxa gine xa sali a xunyi mu makotoxi?

¹⁴ Wo daa ki yete yati a masenxi wo be a xeme xunsexe na kuya a findixi yaagi nan na a be,

¹⁵ konɔ gine tan xunsexe na kuya, na findixi a be nore nan na. Xunsexe kuye fixi gine ma a xunyi makotose nan na.

¹⁶ Xa mixi nde wama na fe matandife, a xa a kolon muxu nun Ala xa danxaniyatɔe jamae birama na seriye nan foxɔ ra.

¹⁷ Konɔ fe nde na na wo naxan nabama wo xa malanyie kui, n mu noma naxan matoxode. Na nde bama wo xa fe fanyi nan na, a findi fe jaaxi ra wo be.

¹⁸ A folɛ, n bara a me a wo mu lanma wo bore ma wo wo malanma temui naxe. N laxi a ra nondi nde na na kui.

19 Lantareya na mini wo tagi, na noma ne a masende nɔndi na naxee be wo ya ma.

20 Wo na wo malan, wo naxan donma a mu findixi Marigi xa serexe tonxuma xa ra,

21 barima ndee e degema e booree xanbi. Donse nun minse luma ndee yi ra, kono e booree tan luma kaame ra.

22 Banxie mu na wo yi ra wo wo degema a nun wo wo minma dennaxe? Munfe ra wo yoma Ala xa danxaniyatɔe nama ma, wo fa setaree rayaagi? N xa munse fala wo be? N xa wo matɔxo? N mu wo matɔxoma na xa fe ra.

23 Marigi naxan masenxi n be, n bara na dentegɛ wo be. E Marigi Isa yanfa koɛ naxan na, a naxa taami tongo,

24 a naxa tantui rasiga Ala ma, a fa taami igira, a a so a foxirabiree yi ra a falafe ra, «Wo n ko, wo a don. Yi findixi n fate nan na, naxan fixi wo be. Wo xa ratu n ma yi saabui ra.»

25 E to ge e degede, Isa man naxa tonbili tongo, a a fala, «N wuli nan ya, saate wuli naxan baxi mixi gbegbe be. Wo na a min temui yo temui, wo xa ratu n ma yi saabui ra.

26 Temui yo temui, wo ne na taami donma, wo ne na minse minma, wo luma Marigi xa faxe nan masen na han a gbilen waxati.»

27 Na na a ra, mixi yo naxan na taami don, a na minse min binyetarepa kui, a bara yunubi soto Marigi fate nun a wuli ra.

28 Beenun mixi xa na taami don, beenun mixi xa na minse min, a lanma a xa a yete mato,

29 barima naxan na taami don, a na minse min, a mu a kolon Marigi fate nan a ra, a bara kiiti

ɲaaxi soto.

³⁰ Na nan a toxi furemae nun senbetaree wuyaxi wo ya ma. Ndee ɲan bara beɛ.

³¹ Xa won luma won yete mato ra, won mu fama kiiti ɲaaxi sotoɗe.

³² Marigi won makiitima ne, alako a xa won matinxin, won naxa kiiti ɲaaxi soto alo dunija mixie.

³³ N ngaxakerenyie, na kui, wo xa wo bore mame, wo wo malanma temui naxe Marigi xa serexe tonxuma donde.

³⁴ Xa kaame na mixi ma, a xa a dege a xonyi, alako a naxa findi kiiti ɲaaxi ra wo xa malanyi kui. N na fa, n fama na fe gbeteɛ yailande naxee kanaxi wo tagi.

12

Ala Xaxili danxaniyatɔɛɛ malife

¹ N ngaxakerenyie, a xoli n ma wo xa fahaamui soto fee ra Ala Xaxili Seniyenxi wo kima naxee ra.

² Wo to nu na kaafirija kui, fe nde naxa a niya wo xa bira kuye dunduxie foxo ra.

³ Na na a ra, n xa a fala wo be, mixi naxan woyenma Ala Xaxili Seniyenxi saabui ra, a mu noma a falade, «Isa dankaxi.» Mixi yo fan mu noma a falade, «Isa findixi Marigi nan na,» xa Ala Xaxili Seniyenxi saabui xa mu a ra.

⁴ Ala xa ki doxoɛ wuya, kono a birin fatanxi Ala Xaxili keren nan na.

⁵ Ala xa wali doxoɛ wuya, kono a birin fatanxi Marigi keren nan na.

⁶ Ala xa fe rabaxi δόξαε wuya, κόνo a birin fatanxi Ala keren nan na. Ala keren nan a ragirima wo xa nɔ na fee rabade.

⁷ Ala Xaxili a yete masenma kankan be jama xa munafanyi xa fe ra.

⁸ Ala Xaxili ndee kima xaxilimaya masenyi ra, a ndee kima fe kolonyi masenyi ra,

⁹ a ndee kima senbe ra naxan fatanxi danxaniya ra, a ndee kima senbe ra naxan a niyama e xa nɔ mixi rayalande,

¹⁰ a ndee kima senbe ra naxan findima kaabanakoe rabafe ra, a ndee kima masenyi ra e xa woyen Ala xili ra, a ndee kima kolonyi ra alako e xa fata Ala xa fe nun Sentane xa fe tagi rasade, a ndee kima senbe ra e xa nɔ xui gbetee falade, a ndee kima na xuie madangife ra.

¹¹ Ala Xaxili keren nan na wali mooli birin nabama. A kankan kima alo a a janigexi ki naxe.

¹² Mixi salonsee wuya, κόνo e findixi fate gundi keren nan na. E birin nadoxoxi e bore ra, e findi keren na. Won nun Ala xa Mixi Sugandixi na na ki ne.

¹³ Won tan danxaniyatɔe birin bara Ala Xaxili kerenyi soto. Won birin bara findi fate keren na. Yuwifi yo, Gireki yo, konyi yo, lasiri yo, won birin baloma Xaxili keren nan saabui ra.

¹⁴ Fate mu findixi salonse keren gbansan xa ra, e wuya.

¹⁵ Xa a sa li i sanyi a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi belexe ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma.

¹⁶ Xa a sa li i tuli a fala, «N mu na i fate ma, barima n mu findixi ya ra,» na mu a niyama a xa ba i fate ma.

17 Xa fate birin sa findixi ya nan na, mixi fe mɛma di? Xa fate birin sa findixi tuli nan na, mixi se xiri mɛma di?

18 Ala bara salonse birin dɔxɔ mixi fate ma, alo a wama a xɔn ma ki naxe.

19 Xa na birin findi salonse keren na, fate fa findima a ra di?

20 Salonsee wuya, kɔnɔ fate gundi keren na a ra.

21 I ya mu nɔma a falade i bɛlɛxɛ bɛ, «N hayi mu na i ma.» I xunyi mu nɔma a falade i sanyi bɛ, «N hayi mu na i ma.»

22 Na mu nɔma rabade feo! Hali fate salonse naxee sɛnbɛ mu gbo, fate hayi na e ma.

23 Won won fate salonse naxee maɔxunxi a e tide xurun, won mɛɛnixi nee ma dangi booree ra. Won won fate salonse naxee suturaxi, won mɛɛnixi nee ma dangi booree ra.

24 Salonse naxee mu suturaxi, e hayi mu na a ma mixi xa mɛnni e ma a gbe ra. Ala naxa mixi fate yailan alako salonse naxee maɔxunxi a e tide xurun, e tide xa dangi booree ra.

25 A mu wama won xa fate salonse nde rafisa a boore bɛ. A wama nɛ won xa mɛɛni e birin ma.

26 Xa a sa li salonse keren tɔɔɔ, salonse booree fan tɔɔɔma nɛ. Xa a sa li salonse keren bara tide soto, salonse birin sɛɛwama nɛ na kui.

27 Wo findixi Ala xa Mixi Sugandixi fate nan na. Wo birin bara findi salonsee ra na fate kerenyi ma. Kankan xa wali na na.

28 A fɔlɛ, Ala bara ndee ti Isa xa xɛɛraɛ ra danxaniyatɔɛ pama ya ma. Na dangi xanbi, a bara ndee ti namijɔnmɛɛ ra. A saxan nde, a bara ndee ti karamɔxɔɛ ra. A man bara a niya ndee xa nɔ kaabanako rabade, ndee xa nɔ mixi

rayalande, ndee xa nɔ e booree malide ki gbete. A bara ndee ti yareratie ra, a bara ndee ki alako e xa nɔ xui gbete falade.

²⁹ Nee birin findixi xerae nan na? Nee birin findixi namijonmɛe nan na? Nee birin findixi karamɔxɔe nan na? Nee birin nɔma kaabanako rabade?

³⁰ Nee birin fata mixi rayalande? Nee birin nɔma xui gbete falade? Nee birin nɔma na xui madangide e booree be?

³¹ Wo xa fe birin naba alako Ala xa wo ki fee ra naxee dangi fe birin na. Yakosi n xa kira fisamante masen wo be.

13

Xanunteya

¹ Hali n nɔma adamae nun maleke xui falade, xa xanunteya mu na n boje kui, n xui luma ne alo paani nun tolonyi bonbo xui.

² Hali n masenyi ti Ala xili ra, n gundo birin kolon, n man fe tilinxi birin fahaamu, xa xanunteya mu na n boje kui, mixi fufafu nan n na. Hali n ma danxaniya gbo han n fa nɔ geya tongode a tide, xa xanunteya mu na n boje kui, n tide yo mu na.

³ Hali n nan n harige birin itaxun setaree balofe ra, hali n faxa te xɔra Ala xa fe ra, xa xanunteya mu na n boje kui, na mu findima geeni yo ra n be.

⁴ Xanunteya a niyama ne mixi xa findi mixi dijexi ra, a findi mixi malima ra. A mu milama, a mu a yete matɔxoma, a mu a yete igboma,

⁵ a mu xurutarepa rabama, a mu a yete xa geeni fenma, a mu xonoma. Gbesenxonneya mu luma a boje kui,

⁶ a mu jlexinma wule ra, a jlexinma nondi nan na.

⁷ Xanunteya na naxan be, a dijema fe birin ma, a mu tēge fefe, a a xaxili tima fe fanyi ra temui birin, a tunnabexi fe birin ma.

⁸ Xanunteya mu jonma abadan. Woyenfe Ala xili ra a jonma ne, xui gbete falafe danma ne, kolonyi fan jonma ne.

⁹ Won mu fe birin kolon, won mu gema namijonme masenyi birin falade,

¹⁰ konō fe kamalixi na a li, fe kamalitare jonma ne.

¹¹ N dimedi temui, n ma woyenyi yo, n ma maroxunyi yo, n xaxili yo, a birin nu findixi dimedija nan na. Konō n to mo, n bara dimedi fee lu na.

¹² To won mu fee igbema a fanyi ra. A luxi alo won na won yete matofe kike ma naxan mu igbema a fanyi ra. Konō waxati na fafe, won fee igbema ne a fanyi ra, a luma ne alo won nun na fee na ti yire keren. To n mu fe birin kolon, konō waxati na fafe, n ma fahaamui fama kamalide, n fa fe kolon alo Ala n kolonxi ki naxe.

¹³ Fe saxan nan buma: danxaniya, xaxili tide, nun xanunteya. Konō xanunteya nan dangi nee birin na.

14

Xui gbete falafe nun woyenfe Ala xili ra

¹ Xanunteya xa lu wo boɲe kui. Wo kata wo xa Ala xa kie soto a Xaxili Seniyenxi saabui ra. Woyenfe Ala xili ra, wo xa na nan singe fen.

² Mixi naxan xui gbeteɛ falama, a mu woyenfe adama xa be, a woyenma Ala nan be, barima adamadi mu na xui mooli mema. Na xui naxan findima gundo ra, Ala Xaxili na nan falama.

³ Mixi naxan woyenma Ala xili ra, a tan fe nan falama adamadie be naxan noma e xa danxaniya rasabatide, a e ralimaniya, a sunnunyi ba e ma.

⁴ Kono mixi naxan woyenma xui gbeteɛ ra, a a yete gbansan nan malima. Naxan woyenma Ala xili ra, a danxaniyatɔɛ nama nan malima.

⁵ A xoli n ma wo birin xa xui gbeteɛ fala, kono n wama naxan xon dangife na ra, wo xa no woyende Ala xili ra. Na nan tide gbo dangife xui gbeteɛ falafe ra, fo na xui gbeteɛ xa madangi danxaniyatɔɛ nama be, alako e xa danxaniya xa sabati.

⁶ Yakosi, n ngaxakerenyie, xa a sa li n naxa fa wo yire n xui gbeteɛ falafe ra wo mu naxee mema, na wo malima di? Kono xa n fa laa-matunyi, kolonyi, Ala xa masenyi, nun xaranyi masende wo be, na nan findima munafanyi ra wo be.

⁷ Hali xule nun kora, se naxee mu jengima, xa e sigi sa xui mu fixe, mixi mu noma a kolonde.

⁸ Xa sara xui mu fixe, soori gali mu noma a kolonde gere waxati bara a li.

⁹ Wo tan fan, xa wo xui fala mixie mu naxan kolon, e fa fahaamui soto ma na ma di? Wo woyenma fufafu.

¹⁰ Xui wuyaxi nan na dunija, kɔnɔ e birin masenyi nde nan tima.

¹¹ Xa mixi wɔyɛn n bɛ xui nde ra n mu naxan kolon, muxu birin bara findi xɔpɛ ra muxu bore bɛ.

¹² Na kui, wo tan naxee wama Ala xa wo ki, wo xa kata a xa wo ki ki ra naxan danxaniyatɔɛ jama rasabatima.

¹³ Naxan xui gbɛtɛɛ falama, a xa Ala maxandi alako a man xa fata na xui madangide a boore bɛ.

¹⁴ Xa n salima xui gbɛtɛɛ ra, n bɔpɛ salima, kɔnɔ n salima fahaamutareɲa nan kui.

¹⁵ A lanma n xa munse raba? A lanma n xa sali n bɔpɛ ra, n man xa sali fahaamui ra. N xa bɛɛti ba n bɔpɛ ra, n man xa bɛɛti ba fahaamui ra.

¹⁶ Xa na mu a ra, i na Ala tantu i bɔpɛ ra, mixi naxan dɔxɔxi i sɛɛti ma, a mu nɔma «Amina» ratinde, barima a mu i xa xui fahaamuma.

¹⁷ I tantui fanyi rasigama Ala nan ma, kɔnɔ boore xa danxaniya mu nɔma sabatide na saabui ra.

¹⁸ N bara Ala tantu, barima n xui gbɛtɛɛ falama dangife wo birin na,

¹⁹ kɔnɔ mixi wɔyɛn suuli naxan fahaamuma, e tide gbo xaranyi ki ma dangife wɔyɛn wulu ra, naxee falaxi xui gbɛtɛɛ danxaniyatɔɛ jama mu naxee kolon.

²⁰ N ngaxakerenyie, wo naxa wali alɔ dimɛdie, wo xa wali nɛ alɔ kuntigie. Fe jaaxi ma, wo xa lu alɔ diyɔrɛ gbeeli. Kɔnɔ xaxili ma, wo xa lu alɔ mixi mɔxi.

²¹ A sɛbɛxi Kitaabui kui,
«Marigi naxa a masen,

«N fama woyende yi pama be
xui gbete ra naxan fatanxi xɔɔre ra,
kɔnɔ hali n woyen na ki,
e mu n xui suxuma.»»

²² Na nan a toxi, xui gbete falafe findixi tɔnxuma ra danxaniyataree nan be, danxaniyatɔee xa mu a ra. Kɔnɔ woyenfe Ala xili ra, na nan findixi tɔnxuma ra danxaniyatɔee be, danxaniyataree xa mu a ra.

²³ Xa a sa li danxaniyatɔe pama birin na yire keren xui gbete falafe ra, danxaniyatare ndee na so, xa na mu a ra mixi gbete naxee wama wo xa fe ramefe, e mu a falama xe a wo bara daxu?

²⁴ Kɔnɔ xa wo birin na woyenfe Ala xili ra, danxaniyatare nde na so, xa na mu a ra mixi gbete naxan wama wo xa fe ramefe, a a yete kolonma ne yunubitɔe ra, a wo xa masenyi kolon nɔndi ra,

²⁵ a gundo birin makenen. Na kui, a a yete igoro bɔxi, a Ala batu, a a fala, «Ala yati na wo ya ma.»

²⁶ N ngaxakerenyie, a lanma won xa munse raba? Wo na wo malan, ndee xa beɛti ba, ndee xa mixie xaran, ndee xa laamatunyi masen, ndee xa woyen xui gbete ra, ndee xa na xui gbete madangi. Na birin xa raba alako danxaniyatɔe pama xa sabati.

²⁷ Xa mixie xui gbete falama, e naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Kankan xa woyen a woyen temui, kankan xa mixi soto naxan na xui madangima booree be.

28 Xa mixi mu na naxan na xui madangima, na kanyi xa a sabari malanyi kui, a xa wøyenyi xa lu a tan nun Ala gbansan tagi.

29 Xa mixie wøyenma Ala xili ra, e fan naxa dangi mixi firin na, xa na mu a ra mixi saxan. Booree xa na masenyie mato a fanyi ra.

30 Xa Ala masenyi fi mixi nde ma a xili ra, boore na wøyenfe temui naxe, naxan na wøyenfe a lanma a xa dundu sinden.

31 Kankan noma wøyende Ala xili ra a xa waxati, alako birin xa xaranyi nun limaniya soto.

32 Namijonme tan, a masenyi tima a janige nan na.

33 Ala mu wama xurutarepa xon, a wama ne fe birin xa raba a raba ki ma bojesa kui.

Seniyentoe nama birin bara lan a ma,

34 a ginsee xa e sabari malanyie kui. E mu lan e xa wøyen, e xa lu magore kui alo Ala xa seriye a masenxi ki naxe.

35 Xa e wama maxorinyi tife, e xa e xa mori maxorin banxi, barima a mu daxa gine xa wøyen malanyi kui.

36 Ala xa masenyi fatanxi wo tan nan na? A masenxi wo tan nan gbansan be?

37 Xa mixi nde a mapoxun a namijonme na a ra, xa mixi nde a mapoxun a Ala bara a ki, a xa n ma sebeli kolon Marigi xa yaamari ra.

38 Xa a mu na kolon nondi ra, Ala fan mu na kanyi kolonma a xa mixi ra.

39 Na kui, n ngaxakerenyie, wøyenfe Ala xili ra a xa rafan wo ma. Wo naxa tonyi doxo xui gbete falafe ra,

40 konwo wo xa na raba a raba ki ma seriye ra.

15

Marakeli

¹ N ngaxakerenyie, n bara wo ratu Ala xa xibaaru fanyi ra, n naxan masenxi wo be, wo danxaniyaxi naxan ma, wo biraxi naxan foxo ra.

² Xa wo lu na foxo ra alo n a masenxi wo be ki naxe, wo fama ne kisode na saabui ra. Xa wo mu lu na foxo ra, wo xa danxaniya bara findi fe fufafu ra wo be.

³ N nu bara masenyi hagige ti wo be, n naxan soto. A tan nan ya. Ala xa Mixi Sugandixi naxa faxa won ma yunubie xafari fe ra, alo a nu sebexi ki naxe.

⁴ A naxa ragata gaburi kui, a man naxa keli faxe ma a xi saxan nde, alo a nu sebexi ki naxe.

⁵ A naxa mini Kefasi nun Isa xa xera fu nun firinyie ma.

⁶ Na dangi xanbi, a naxa mini danxaniyatoe keme suuli ma temui keren. Han ya na danxaniyatoe gbegbe baloxi, konon dee bara laaxira.

⁷ Na dangi xanbi, a naxa mini Yaki ma, a man naxa mini a xa xera birin ma.

⁸ A donxoe ra, a naxa mini n fan ma. N mu nu findixi a xa xera ra, a booree sugandixi temui naxe.

⁹ N tide mu nu gbo alo xera booree. Xera xili mu lanma a xa fala n xun, barima n nu bara Ala xa danxaniyatoe nama paxankata.

¹⁰ Konon bara findi Isa xa xera ra Ala xa hinne saabui ra. Na hinne mu findixi fe fufafu ra n be. N bara wali dangife xera birin na, konon tan mu a ra. Ala xa hinne nan walixi n be n ma dunipeigiri kui.

¹¹ Xa n tan nan na kawandi tixi ba, xa e tan nan na kawandi tixi ba, na nan kawandixi wo be. Wo bara ge danxaniyade na nan ma.

¹² Xa kawandi sa tife a Ala xa Mixi Sugandixi bara keli faxe ma, munfe ra ndee a falama wo ya ma a mixi mu kelima faxe ma?

¹³ Xa mixi mu kelima faxe ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxe ma.

¹⁴ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxe ma nu, muxu xa kawandi nun wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na.

¹⁵ Na kui, muxu bara findi seede wule false ra Ala be, barima muxu bara seede no xoya raba a Ala bara a xa Mixi Sugandixi rakeli faxe ma. Ko no xa n ondi na a ra mixie mu kelima faxe ma nu, Ala fan mu a rakelima nu.

¹⁶ Xa mixie mu kelima faxe ma nu, Ala xa Mixi Sugandixi fan mu kelixi faxe ma.

¹⁷ Xa Ala xa Mixi Sugandixi mu kelixi faxe ma nu, wo xa danxaniya findixi fe fufafu nan na, wo xa yunubie man na wo ma,

¹⁸ a nun Isa xa danxaniyatoe laaxiraxie fan bara loe.

¹⁹ Xa won won xaxili tima Ala xa Mixi Sugandixi ra yi dunijeigiri gbansan nan ma fe ra, a lima nu won ma fe bara makinikini dangi adamadi birin na.

²⁰ Ko no n xa a fala wo be, Ala xa Mixi Sugandixi nan kelixi faxe ma. A bara findi mixi singe ra naxan kelixi faxamixie ya ma.

²¹ Faxe to so dunija adama saabui ra, marakeli fan soxi adama nde nan saabui ra.

²² Mixi birin faxama Benba Adama nan xa fe ra. Mixi birin man kelima faxe ma Ala xa Mixi

Sugandixi nan ma fe saabui ra.

²³ Κοῦο kankan kelima a waxati νε. Ala xa Mixi Sugandixi singe nan keli. A na fa temui naxe, a xa mixie fan kelima νε.

²⁴ A na mangeya ragbilen Baba Ala ma, a na γε node mangeya nun senbe birin na, dunjpa jɔnma νε na waxati.

²⁵ Ala xa Mixi Sugandixi xa ti mange ra, han Ala xa a sanyi ti a yaxui birin ma.

²⁶ A yaxui δῶνχοε a naxan ibutuxunma, na findixi faxe nan na.

²⁷ Ala nan na birin saxi a xa yaamari bun ma. A to a fala a birin saxi a xa yaamari bun ma, a kolonxi a Ala naxan birin saxi a xa Mixi Sugandixi xa yaamari bun ma, Ala tan mu na na yaamari bun ma.

²⁸ Ala xa Mixi Sugandixi na na birin nagbilen Ala ma, a tan fan fama lude Ala xa yaamari nan bun ma, naxan singe nu bara yaamari so a yi ra. Ala fama yaamari rabade na temui fe birin xun ma.

²⁹ Xa marakeli mu na nu, munfe ra ndee fa e xunxama ye χοῶρα faxamixie be? Xa faxamixie mu kelima faxe ma nu, munfe ra ndee e xunxama ye χοῶρα e be?

³⁰ Munfe ra muxu tan bara tin lude fe χοῶχοε kui temui birin?

³¹ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo be a nɔndi ki ma, λῶχο yo λῶχο n na faxe nan δε ma. N a falama wo tan be, n σεεwaxi wo tan naxee xa fe ra, barima wo danxaniyaxi Ala xa Mixi Sugandixi Isa nan ma, naxan findixi won Marigi ra.

³² Munafanyi mundun na n be adama ki ma, xa n bara sube xaapexie gere Efese? Xa faxamixie

mu kelima faxe ma nu, «won xa won dege, won xa won min, barima tina won faxama ne.»

³³ Wo naxa tantan. Nereboore kobie nan yuge fanyi masarama.

³⁴ Wo xa soobe suxu, wo xa yunubi lu na. Ndee wo ya ma e mu Ala kolon. N xa a fala wo be, na bara findi yaagi ra wo be.

³⁵ Nde noma a yete maxorinde, a naxe, «Mixi faxaxie kelima di? Fate mooli mundun luma e ma?»

³⁶ Xaxilitaree, wo mu a kolon sansi xori mu noma findide sansi ra, fo a faxesinden?

³⁷ Sansi xori naxan sima boxi, a nun a soli naxan tema, e keren mu a ra. Sansi xori tan, a xori gbansan na a ra, temunde maale xeta, xa na mu a ra sansi xori gbete.

³⁸ Ala sansi xori birin findima sansi ra alo a wama a xon ma ki naxe. Sansi xori mooli birin a soli nan naminima.

³⁹ Nimase fate birin mu luma ki keren. Mixi fate na ki keren. Sube fate na ki gbete. Xoni fate nun yexe fate fan na e xati ma.

⁴⁰ Se naxee na boxi ma, a nun se gbete naxee na koore ma, e tagi rasa. E birin daaxi e gbe ki ne.

⁴¹ Soge yanbama ki naxe, a nun kike yanbama ki naxe, a nun tunbuie yanbama ki naxe, e birin keren mu a ra. Hali tunbuie na a ra e mu yanbama ki keren.

⁴² Faxamixi rakelixie luma na ki ne. Mixi na dunija temui naxe, a fate noma kanade, kono a na keli faxe ma, a fate mu noma kanade sonon.

⁴³ Mixi ragataxi gaburi kui temui naxe, a boroma ne, a senbe non, kono a kelima faxe ma senbe nun nore nan na.

⁴⁴ Mixi na ragata a fate na dunija ki nan ma, kɔnɔ a kelima a laaxira ki nan ma. Dunija fate na na, laaxira fate fan na.

⁴⁵ Na nan a toxi a seɓɛxi, «Adama singe findixi nimase nan na.» Adama dɔnxɔɛ findixi xaxili nan na naxan mixi rakisima.

⁴⁶ Adama singe findixi dunija mixi nan na, koore ma daaxi mu a ra. Koore ma daaxi nan fama dunija ma daaxi xanbi ra.

⁴⁷ Adama singe fatanxi dunija bende fuɗi nan na. Adama firin nde fatanxi koore nan na.

⁴⁸ Adamadie maniyaxi won benba Adama nan na, naxan daaxi bende ra. Mixi naxee tema koore, e masarama ne, e fa lu alo na Adama naxan kelixi koore.

⁴⁹ Won to maniya won benba Adama ra dunija, won man fama maniyade na Adama nan na naxan kelixi koore ma.

⁵⁰ N ngaxakerenyie, n xa a fala wo be, dunija fate mu nɔma Ala xa ariyanna sɔtɔde ke ra. Nimasee fate mu nɔma ariyanna sɔtɔde ke ra. E fate bɔrɔma ne, kɔnɔ fate bɔrɔxi mu nɔma sode ariyanna.

⁵¹ N xa gundo fala wo be. Won birin mu faxama, kɔnɔ won birin masarama ne

⁵² mafuren mafuren sara dɔnxɔɛ xui ma. Na sara na fe, faxamixie kelima ne faxe ma fate neɛneɛ ra e ma naxee mu bɔrɔma sɔnɔn. Won fama ne masarade.

⁵³ Naxan lan a xa bɔrɔ, na mu bɔrɔma sɔnɔn. Naxan lan a xa faxa, na mu faxama sɔnɔn.

⁵⁴ Fate bɔrɔxi na findi fate bɔrɔtare ra, fate faxaxi na findi fate faxatare ra, yi seɓeli fama kamalide na temui ne:

«Wo bara xunnakeli soto faxe ma.

55 Faxε xa xunnakeli na minden?

Faxε xa t̄ore na minden?»

56 Yunubi findixi t̄ore nan na naxan bara mixi faxes. Yaamari findixi yunubi xa senbe nan na.

57 Ala tantu, naxan bara won xun nakeli won Marigi Isa Ala xa Mixi Sugandixi saabui ra.

58 Na kui, n ngaxakerenyie, wo xa danxaniya xa sabati. Wo naxa a lu limaniya xa ba wo yi ra. Wo xa wakili Marigi be temui birin, barima wo a kolon a wo naxan nabama a be fe fufafu xa mu a ra.

16

P̄olu xa nungui

1 Wo xa k̄obiri malan seniyent̄oe be, al̄o n Galati b̄oxi danxaniyat̄oe p̄amae yamarixi ki naxε.

2 Kankan xa k̄obiri nde sa a xati ma a harige bere ra sande l̄ox̄oe birin, alako k̄obiri xa ge malande beenun n fa temui.

3 N na fa, n bataaxe soma mixie yi ra wo naxee sugandima k̄obiri xaninfe ra Darisalamu.

4 Xa a lanma n fan xa siga, muxu birin na a ra.

5 N na dangi Masedon b̄oxi ra, al̄o n wama a x̄on ma ki naxε, n fama ne wo yire.

6 Temunde n saxanyi raba wo x̄onyi, xa na mu a ra n p̄eme radangi naa, alako wo xa n̄o n malide n ma biyaasi kui.

7 Xa Ala tin, n mu findima dangimixi tun na. A x̄oli n ma n xa lu wo yire dondoronti.

8 K̄on̄o n xa lu be Efese han Xe Xabe Sali xa ba a ra,

9 barima n ma wali na s̄oneyafe, hali n yaxuie to wuyaxi n be.

¹⁰ Xa Timote fa wo yire, wo a rasene alako a naxa fa gaaxu wo ya ra, barima a walima Marigi nan be alo n tan.

¹¹ Mixi yo naxa yo a ma. Wo xa a mali a xa biyaasi kui alako a xa n li boɓesa kui. N tan nun n ngaxakerenyie na a mamefe.

¹² Wo xa a kolon n bara won ngaxakerenyi Apolosi karaxan a xa siga wo yire a nun danxaniyatɔe ndee. A singe a mu nu tinxi, kono yakosi a bara nate tongo a xa siga a na feere soto temui naxe.

¹³ Wo xa wo yete mato, wo xa wo xa danxaniya rasabati, wo xa limaniya, wo xa wo senbe so.

¹⁴ Wo xa fe birin naba xanunteya ra.

¹⁵ N ngaxakerenyie, n xa marasi nde sa na xun ma. Wo a kolon a Sitefana xa denbaya nan singe danxaniya Akayi boxi ma. E bara wali seniyeɗɔee be ki fanyi ra.

¹⁶ Wo xa lu na mixi mooli xa yaamari bun ma, a nun mixi naxan birin Ala xa wali rabama.

¹⁷ N bara jalexin Sitefana, Forotunatu, nun Axayikusu fafe ra, barima e bara n mali wo xanbi.

¹⁸ E bara limaniya fi won birin ma. Wo xa na kolon e be.

¹⁹ Danxaniyatɔe nama naxee na Asi boxi ma e bara wo xeebu. Akila, Pirisila, nun danxaniyatɔe nama naxan e malanma e xonyi, e fan bara wo xeebu Marigi xili ra.

²⁰ Ngaxakerenyi naxee na be, e birin wo xeebu. Wo xa wo bore xeebu danxaniyatɔee xa xanunteya kui.

²¹ N tan Polu bara yi xeebui sebe n yete belexe ra.

²² Naxankate xa lu mixi be naxan mu Marigi xanuma. Won Marigi xa fa.

²³ Marigi Isa xa hinne wo ra.

²⁴ N bara wo xanu Ala xa Mixi Sugandixi Isa xili ra. Amina.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Évangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Évangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2